

פניני הפרשה

שופטים

עלון מס'

1051

שנה כ"א התשי"ף

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. ניידי: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

לעורר השפעות

בפרשת ערי מקלט נאמר ציווי מיוחד "תכין לך הדרך", מבאר רש"י שהיה כתוב על פרשת דרכים שלמים "מקלט, מקלט. וצריך להבין הרי מקרה של רוצח בשגגה היה נדיר, ומדוע היה צורך בציווי לעשות שילום לכוון לערי מקלט? וביותר יש להבין, למה לא מצינו ציווי כזה לגבי עליה לרגל שיהיו בית דין מצווין לסמן את הדרכים לירושלים ולבית המקדש, ויהיה זה תועלת לכל יהודי העולה לרגל שלש פעמים בשנה?

הדברים מתבארים על פי מעשה שהיה בשני אנשים מארץ ישראל שהודמנו לעיר גדולה ליד ראדין לשם איסוף כספים. האחד היה איש ירושלים שבא עבור מוסדות התורה והחסד בעיר הקודש, והשני בא להתרים עבור אוניברסיטה. האחרון שהה בעיר זמן קצר ויצא בכיסים גדושים בכסף, ואילו הראשון התקשה במלאכה ונזקק להתייגע זמן רב עד שהצליח להשיג את מבוקשו. הדבר כאב לו מאוד, והוא נסע לראדין לשאול את החפץ חיים על כך.

הרגיעו החפץ חיים ושאל אותו את השאלה בה פתחנו, והשיב שאם עלה אדם לירושלים ואיבד דרכו במשעולי ההרים, אדרבא, שיפנה לעוברים ושבים או לכפר הקרוב, יספר שהוא בדרכו לירושלים וישאל על הדרך. יראו שרבים העולים לעיר הקודש והמקדש, ויושפעו גם הם לעלות ולהתעלות. אבל אם אדם רצה, ולו בשוגג, לא רצה הקדוש ברוך הוא שיפנה אל אדם ויספר שהרג, ושעליו לגלות, וישאל לאן. כי אז יסתגלו למציאות העבירה, לשכיחות הרציחה, ותשתרש תחושת זלות חיי אדם!

וזו התשובה לשאלתך – אמר לו החפץ חיים – האיש שבא לקבץ כסף לחולין, עדיף שישג את הכסף כמה שיותר מהר ולא ישפיע על הבריות את השקפתו הפסולה, אבל אתה שבאת לדברי קודש, לדבר על חשיבותה וערכה של התורה והזכות בתמיכתה, דואגים משמים שתישאר הרבה זמן שתשפיע נוכחותך על חיזוק הדת.

שיא תורני	עצה טובה
<p>המספר הגדול ביותר הנזכר בתנ"ך</p> <p>מופיע בספר דניאל (ו, י): "נְהָרַי נִגְדוּ וְנִפְקוּ מִן קַדְמוֹתַי אֶלְפִין יִשְׁמְשׁוּנָה וְרַבּוּ רַבְּבָן קַדְמוֹתַי יְקוֹמוּן", ובתרגום לעברית: נהר של אש נובע ויוצא מלפניו. אלף אלפים ישמשוהו ורבוא ריבואות לפניו יעמדו. אם אלף אלפים שווי-ערך למליון בלשוננו, אזי רבוא רבבות שווים למאה מליון – 100,000,000.</p>	<p>אם אתה רגיל לדחות דברים בגלל פחד, נתח את פחדך. בדרך כלל תמצא שמדובר בפחד שוא. אם לאחר ניתוח העניין, אתה עדיין מפחד, התמודד עם הפחד. תמצא שאתה חזק יותר מהפחד. אחרי שתעשה זאת, הפעם הבאה תהיה קלה יותר. אמר פעם אחד מחכמי אומות העולם "עשה את הדבר ממנו אתה מפחד ומובטח לך שהפחד ימות". (ע"פ מאיר לירז הי"ו)</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוניד סעדון זצ"ל

"אפילו היהודים שבסוף העולם, הם מאוחדים עם היהודים שבמדינה שבתחלת העולם. למשל, אנגלים צרפתים איטלקים תוניסאים מרוקאים אמריקאים וכו', אע"פ שלא ראו זה את זה מעולם, אפילו הכי הם מקורבים זה לזה, וכל אלפי שנות גלות לא הרחיקו אותם הרחקה גמורה, רק נתרחקו הרחקת הגוף שאינם מכירים זה את זה, אבל קרובים הם בחיי הנפש, שנפש אחת להם. ודומים לשני אחים שנסע אחד מהם למדינת הים והוליד בנים ונכדים, וגם האח הנשאר הוליד בנים ונכדים, ולא ראו זה את זה קרוב לחמשים שנה. ושוב נסעו מאלו שבכאן לשם ואלו שמשם באו לכאן, דהגם שאינם מכירים זה את זה, מ"מ יודעים זה על זה, וכשיתראו יחד נעשה לב אחד להם כאנשים אחים ממש".

("מגיד חדשות" ח"ט עמ' פ"ו)

לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלוקיך

הנה ידוע מה שכתבו המפרשים ז"ל שמלת "לך" מורה על לשון הנאה וטובה, כמו שכתב רש"י על פסוק "פסל לך" (שמות ל"ד א') ובעוד מקומות. וגם כאן נראה לענ"ד לבאר כן, ונקדים תחילה מה שכתב רש"י על פסוקנו שאסור ליטע בשטח המקדש שום עץ ואפילו לא בית, וכן ולא תקים לך מצבה אפילו להקריב עליה לשמים. ע"כ. ולכן אמר לא תטע לך, היינו שאפילו אם נטיעת העץ או בנין הבית היא לטובתך ולהנאתך או לשם שמים בכל זאת אסור. ועוד יש לומר על פי מה שאמרו חז"ל (סנהדרין דף ז' ע"ב) שכל המעמיד דיין שאינו הגון כאילו נוטע אשרה. ע"ש. וזה שאמר "לא תטע לך", היינו אל תעמיד דיין שאינו הגון לטובתך ולהנאתך. שוב ראיתי שכן פירש האור החיים הקדוש ז"ל, עלץ לבי. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן**לפחד מפחד סרק**

רבנו עובדיה יוסף זצ"ל קורא את הפסוק: "מי האיש הירא ורך הלבב - ילך וישוב לביתו", ולא יורה הוראות לרבים! באחד משיעוריו העביר ביקורת על דיינים אשר מועלים בתפקידם ומתחמקים מלחוות דעה בעניינים חמורים של ממזרות ואשת איש. "היה דיין אחד" סיפר "שכאשר היינו עורכים גט, הוא היה בורח מבית הדין וזועק 'אשת איש! אשת איש!'. כשרצה לעלות לבית הדין העליון, מנעתי בעדו. אסור שיהיה דיין כזה בבית הדין העליון! מה יקרה אם יבוא לידו איזה תיק, יבטל אותו ויאמר 'אשת איש'!..."

במאמר על משנתו של הראש"ל הגאון רבי **יעקב שאול אלישר** זצ"ל (היש"א ברכה), התייחס מרן לכך שיש היראים מלהתעסק בענייני הלכה בטכנולוגיה, "ובהיותם מיראי הוראה, אינם מרהיבים עוז בנפשם לפסוק הלכה למעשה ובפרט בדברים המתחדשים חדשים לבקרים על ידי המצאת הטכניקה החדשה המולידה בחיקה בעיות הלכתיות. רב מהם הדרך להתעניין ולחוות דעתם דעת תורה... רבנו הגאון יש"א ברכה היה מאותם יחידי סגולה שקיבלו על עצמם את העול הזה לפתרון הבעיות האקטואליות שבזמנו ומהם אקטואליים גם בזמננו, ולא התחמק מלהשיב לשואלו דבר ה' זו הלכה".

גם מרן זצ"ל עצמו לאורך כל השנים, הביע נכונות לטול על עצמו סיכונים הלכתיים בתיקים הקשים ביותר, ולא נרתע מלהכריע הכרעות קשות.

פעם התאונן הגאון רבי **משה לוי** זצ"ל (הו"ד בספר "בתורתך") על כך שיש הכותבים תשובות בהלכה, ובאופן שיטתי דבריהם בנויים באופן שמביאים דעה לכאן ולכאן ומסיימים "ולהלכה, צריך עיון". "לא כך עושים!" טען "יש להתייגע לחתור ולעייין בדבר עד שמגיעים לחקר ההלכה עם ראיות מהפוסקים ראשונים ואחרונים". ואכן, כוחו הגדול, מעידים הכל, היה בכח ההכרעה. יסוד מוסד שְׁהַנְחָהוּ תמיד, היה: **לא לוותר!** לחפור ולהתחפר במעמקי העיון עד לתשתית.

עני מסכן עמד באמצע השוק, והתייפח בקול על רובל שאבד לו. אנשים שהתקהלו סביבו ניסו לסייע ושאלו: "בדקת בכיסך?". השיב העני: "כבר בדקתי ולא מצאתי". אמרו לו: "שמא יש לך עוד כיס שלא בדקת?".

השיב העני ברעד: "אכן, עוד כיס אחד יש לי, אבל אותו מתירא אני לבדוק - שמא גם שם לא אמצא..."

*

שואל הגאון רבי **רפאל בירדוגו** זצ"ל (מחכמי מקנס) בספרו "מי מנוחות": לשם מה הוצרכה התורה להקדים "לא תטה משפט", די היה להסתפק ב"לא תכיר פנים ולא תקח שוחד" שרק בעקבותיהם עלולה להיות הטיית משפט?

ומבאר שבאה התורה להזהיר על הטיה נוספת, העלולה לבוא מחששנות יתר הנובעת בדרך כלל מדאגות סרק. כאשר הדיין הגיע לידי מיצוי החקירה והדין ברור לו כשמש, אל לו לחוש ולפחד מהכרעה. עליו להיות "גבור בדעותיו, ולא יהיה חלוש הדעת [עד כדי כך] שאף הדבר שהוא ברור בעיניו יחשוד שכלו שמא נטה מדרך האמת. אלא: מה שברור בעיניו - יאמר אותו בכח ובחוזק, ומה שהוא ספק - יאמר ספק". (והביא לזה ראיה מסנהדרין ו' ע"ב).

אם כן, "לא תטה משפט", זוהי אזהרה בפני עצמה, שמשפט שהוא ברור לך "לא תעשהו בדברך מוֹטָה ומסופק, רק חתכהו לפי הנראה בעיניך, כי לא ניתנה תורה למלאכי השרת".

פחד מוצדק הוא תכונה חיובית, ואשרי אדם מפחד תמיד, אך לא פעם הפחד אין לו על מה להישען, וכשנבדוק - נמצא שאנו מפחדים סתם.

מפחד כזה - באמת צריך לפחד...

*

על דיינים הבורחים מפני הכרעה כמפני אש, היה מרן

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

מדוע הופסק הקידוש?

יכול היה לעצור בעד עצמו לצאת אל השוק לסיבוב קצר, אולי ישמע פרטים נוספים על מות הביי. בהגיעו אל השוק, התהלך כה וכה בתורו אחר ידיד או מכר, כשלפתע נעצר על ידו סוסו האביר של מושל העיר. חיוך קל ריחף על שפתי המושל, ועיניו הביעו פליאה. "הי, יהודון", קרא לעברו, "מה מעשיך בכך השוק, הן שבת היום!". "יצאתי לנחם אותך על מות אדוננו המלך" ירה היהודי מבלי התבלבל. המושל שהשמועה צנחה על ראשו בהפתעה גמורה, קפא על מושבו. באחת נמחה החיוך מעל פניו, וכלא מאמין שאלו: "האמת אתה דובר? ! מתי ארע הדבר? הן לא שמענו כלום!". בארשת בטחון, נקב היהודי בשעה המדויקת בה מת המלך, כפי השעה שבה עצר רבנו את הקידוש.

התפלא המושל כיצד הגיעה השמועה לאוזניו במהירות כזו, שהרי הזמן המשוער שלוקח לידיעה מעיר הבירה להגיע עד לג'רבא, הוא לפחות כמה ימים, על ידי שיירות העוברות מהכא להתם... למראה השתוממותו הרבה, שח לו היהודי דברים כהויתם: "בביתי מתארח צדיק גדול וקדוש, אשר עיניו צופות למרחוק, מבטו שט ברחבי עולמו של הקב"ה והוא חוזה בהתרחשויות ואירועים מעבר למגבלות המקום והזמן. הוא אשר גילה לי את דבר מותו של המלך".

לשמע הדברים, העצב שהיה על פניו של המושל מהשמועה הקשה, התחלף באחת לזעם עצור, פניו האדימו והוא שאג בכעס: "הלהתל בי אתה מבקש? ! כבר נפלה רוחי בקרבי לשמע הבשורה, ועתה אני מגלה שבסך הכל מדובר בדברי חלומות שאינן מעלין ואינן מורידין... דע לך" הוסיף באיום "כי אם יתברר שאין יסוד לשמועתך, רע ומר יהיה גורלך!". היהודי לא נבהל, בבטחון מלא הביט הישר אל תוך עיניו הזועמות של המושל ואמר: "לי אין שום ספק בנכונות הדבר, אחר שהדברים יצאו מפי רבנו הקדוש. ימים יבואו ותראה שצדקתי!". נקרע בספקותיו האיץ המושל בסוסו ושב אל ארמונו.

כעבור ימים ספורים, נכנס המושל בבהילות אל חנותו של מר גד: "היכן הצדיק אודותיו דיברת?" שאלו, "איש אלוקים הוא. אכן צדקו דבריו, היום באה השמועה אודות מותו של המלך, ואכן הדבר ארע בדיוק בשעה בה צפה זאת הצדיק". כאשר שמע מפי מר גד כי רבנו המשיך בדרכו זה מכבר אל תונס הבירה, הפציר בו כי בפעם הבאה שיבוא הצדיק לעיר, יודיעהו כדי שיזכה לחזות בנועם פניו.

כאשר היה הגאון רבי שאול הכהן זצ"ל נוסע מהאי ג'רבא אל תונס הבירה, את חלק מהדרך היה עושה בהפלגה באניה, שהיתה מגיעה לעיר צפאקס, ומשם היה ממשיך את נסיעתו לעיר הבירה בעגלה רתומה לסוס. מחמת אורך הדרך, היה חונה בצפאקס ששכנה על אם הדרך, וסר לביתו של אחד מחשובי העיר מר גד עידאן ז"ל. הלה, מרוב הערצתו לרבנו, ייחד בביתו עבור הרב חדר מיוחד, שנקרא בפי כל בשם "בית הרבי". מיותר לציין כי כאשר היה רבנו מתארח בשבת בביתו, היה בעל הבית מכבדו לערוך את הקידוש.

באחת השבתות שהתאכסן רבנו בצפאקס, הכל היה ערוך ומוכן לסעודת ליל השבת, ומשפחת המארחים ציפתה בכליון עינים ובהתרגשות לשמוע את הקידוש יוצא מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה. נטל רבנו את הגביע בידו, והחל לקדש בקולו הנעים. "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם" הדהד קולו ברמה, ודוק של נשמה יתרה נמסך בו.

והנה - בפתע פתאום - כשהוא אחוז בשרעפי קודש, נקטע קולו ונדם! הוא התעטף בגלימתו כשעיניו עצומות, ולאחר מספר רגעים של שתיקה רועמת, פקח עיניו, והמשיך באמירת הקידוש עד תומו. הנוכחים הביטו זה על זה, ותמהו לפשר הדבר, אך לא ההינו לשאול את פי הצדיק.

למחרת, לא יכול היה בעל הבית לכבוש את סקרנותו, ובשעת רצון שאל את רבנו לפשר שתיקתו באמצע הקידוש... הרהר רבנו ולאחר שתיקה קצרה הסכים לגלות את סודו לאיש-חסדו: "דע לך בני כי באותם רגעים ששתקתי, יצאה נשמתו של הביי מלך תונס, ולכבודה של מלכות הפסקתי את פסוקי הקידוש!".

משתומם לשמע הידיעה המסעירה, קם בעל הבית ופסע אנה ואנה בחוסר מנוחה. הוא התמלא בהשתאות לנוכח כוחו של הצדיק שצפה את הדברים ממש בזמן-אמת. הדבר היה אמנם מוזר בעיניו, שלפתע פתאום המלך האמיץ והחזק שהיה בשיא כוחו וגבורתו, ימות במפתיע, אך כמובן לא הרהר במאומה אחר דברי הצדיק, וקיבלם כפשוטם ממש. חרת בעל הבית בזכרונו את השעה בה הפסיק רבנו את הקידוש, ונצר הדבר בלבו.

מדי שבת בשבתו, לאחר סעודת היום, נוהג היה בעל הבית לקיים בהידור מנהג ישראל "שינה בשבת תענוג", ולאחר מכן היה לומד וקורא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, עד זמן מנחה. באותה שבת, לא

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: כיום נפוץ בצרפת, שכאשר זוג רוצים להינשא, מארגנים מעמד הנקרא "אירוסין", ובמהלך האירוע החתן נותן לכלתו במתנה טבעת או תכשיט אחר לשם האירוסין. האם מותר להמשיך ב"מנהג" זה? תשובה: אפשר להמשיך, ולקרוא לזה "שידוכין" ולא "אירוסין".

שאלה: יש מנהג בתונס שביום ה"חינה" החתן נותן במתנה לכלה שבעה זוגות נעליים. האם יש לזה מקור? תשובה: מובא שהרב אברהם אבן עזרא הביא נעליים לארוסתו (בת ר' יהודה הלוי) כמתנת אירוסין, וצחקו עליה התלמידים של אביה. והיא ענתה להם בשיר דרך צחות: "לא נעליים הם אבל המה כסות / עלי ועל ראשי עמרת יהלום / אילו לְבָשָׁם ציר (משה רבנו ע"ה) בעת גִּשְׁתוֹ סָנָה, לא נאמר לו: "שָׁל ואל תקרב הלום". (מובא בסוף ספר שירי זמרה, דפוס תונס).

שאלה: יש מנהג בתונס שבחגיגת ה"חינה" החתן מביא לכלה שבע קערות ממינים שונים כששניהם לבושים לבוש מסורתי (כערבים) בתוך אולם הדומה לאולם ערבי. האם מנהג זה מקורו מדעות היצוניות? תשובה: אין זה בהשפעת דעות היצוניות כלל. כך לבשו אמותינו הקדושות. וה"חינה" נזכרה כבר בראשונים.

שאלה: האם יש ב"חינה" משום חציצה לטבילה? תשובה: אין ב"חינה" משום חציצה בטבילה, כי זה צבע שאין בו ממש. וכך מובא בשו"ת יביע אומר בשם הרשב"ץ.

שאלה: האם בקניות קטנות צריך להקפיד לבקש קבלה, במדה והמוכר אינו נותן, כדי שלא להכשילו בגזל? תשובה: כדאי לבקש, ואם לא נתן – זו בעיה שלו.

שאלה: יש סופרי סת"ם שמעלימים מס. האם ניתן לקנות מהם או שיש בכך חשש גזל? תשובה: זה לא גזל גמור. לפעמים הם חיים בדוחק רב.

שאלה: איך יש להתייחס להעלמות מס בממשלה של גויים? תשובה: יש בזה גם גזל הגוי, וגם חילול השם כשעומדים בממשלה על כך. אם אין המצב דחוק כל כך, יש לימנע מזה. ומן השמים ישלמו לו כפליים. גם ימנע קטרוג מצד השר הממונה על האומה ההיא (עייין בן איש חי).

שאלה: הציעו לי עבודה ברשות המסים, מפקח מס מקרקעין או במחלקה להחזרי ותיאומי מס. האם יש איסור הלכתי לעבוד במקום כזה? תשובה: אין איסור.

שאלה: אם הצטברו בת"ת כמה חפצים שהוחרמו ולא זוכרים למי הם שייכים, מה לעשות איתם? תשובה: לרשום מודעה.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לרפואת דורון בן שרה הי"ו